

Mündəricat

01

İncəsənət vasitəsilə tədrisin dəyişdirilməsi üçün müəllimlərə rəhbərlik

02

Sahra Altı Afrikada qadın alimlərin gələcək nəslinin yaradılmasına kömək

03

Şagird Psixi Sağlamlığı Üzrə Sorğu Nəticələri: Şagirdlər və Təhsil Rəhbərləri Perspektivində

04

15 yaşlı uşaqlar ingilis dilini necə öyrənirlər?
Finlandiya, Yunanıstan, İsrail, Hollandiya və Portuqaliya nümunəsi

İncəsənət vasitəsilə tədrisin dəyişdirilməsi üçün müəllimlərə rəhbərlik

YUNESKO tərəfindən "İncəsənət vasitəsilə tədrisin dəyişdirilməsi üçün müəllimlərə rəhbərlik" adlı hesabat dərc olunmuşdur.

YUNESKO transformativ təhsili daha dinc və davamlı dünya qurmaq üçün güclü bir vasitə kimi nəzərdə tutur. Bu əsasda öyrənmə təcrübələrini zənginləşdirmək və təşviq etməkdə incəsənətin əhəmiyyətini vurğulayır. YUNESKO-nun Əlaqəli Məktəblər Şəbəkəsində 39 ölkədən 600-dən çox müəllimin iştirak etdiyi sorğu məlumatları təhlil olunmuşdur. Təhlildən əldə edilən "Transformativ Təhsil üçün İncəsənət modeli" bu hesabatın əsasını təşkil edir. Model sənət öyrənmə təcrübəsinin dörd ölçüsünü müəyyən edir və transformasiyaya səbəb ola biləcək xüsusi imkanları və ya "sənət aktivlərini" vurğulayır. BMT-nin gündəliyinin 2030-cu il üçün 4.7 Hədəfi ilə uyğunlaşdırılmış transformativ təhsil, şagirdləri davamlı inkişaf, qlobal vətəndaşlıq və mədəni müxtəlifliyin qiymətləndirilməsi üçün zəruri olan bilik və bacarıqlarla təchiz etmək məqsədi daşıyır. Bu, şagirdlərin müxtəlifliyini tanıyan, maneələri aradan qaldıran və onlara dəyişiklik etmə səlahiyyətini verən tədris və öyrənməni əhatə edir. YUNESKO təsdiq edir ki, transformativ təhsil insan hüquqlarına, sosial ədalətə və hörmətə əsaslanmalıdır. Transformativ təhsil ayrı-seçkiliyə yol verməmək və mədəni müxtəliflik prinsiplərini vurğulayır.

Hesabat modelin real dünya tətbiqlərini nümayiş etdirən öyrənmə təcrübəsi təsvirlərini təqdim edir. Eyni zamanda transformativ təhsil də incəsənət öyrənməsini aktivləşdirmək məqsədilə müəllimlər üçün təlimatları təsvir edir. İncəsənət təcrübələri şagirdlərə qlobal problemlərin həlli üçün vacib olan bilik, tənqidi düşünmə bacarıqları və dəyərlər əldə etməyə kömək edir. Həmçinin, incəsənətin öyrənilməsinin faydalarının maksimuma çatdırılmasında bələdçi müəllimlərin həlledici rolunu vurğulayır. Onları incəsənətin transformasiya potensialını açan təcrübələri tərtib etməyə və dəstəkləməyə dəvət edir. Ön planda olan müəllimlər sağlamlıq, iqlim fəaliyyəti, sosial ədalət və mədəniyyətlərə anlaşıma kimi müxtəlif aspektlərə diqqət yetirərək, incəsənət öyrənmələrini uyğunlaşdırmağa təşviq edilir. Müəllimlər gələcək çətinlikləri həll etmək istiqamətində yaradıcılıq qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək üçün incəsənətin öyrənilməsinin aktivləşdirilməsində mühüm rol oynayırlar.

Hesabatda qeyd olunur ki, öyrənmə hərəkətləri, kontekst, aktualıq və nəticələr kimi incəsənət öyrənmə ekosisteminin mürəkkəbliyini dərk etmək üçün çərçivə kimi dörd ölçüsü olan model müəyyənləşib. Bu çərçivə müxtəlif öyrənmələr, müəllimlər və ətraf mühit amilləri arasında mürəkkəb qarşılıqlı əlaqələri nəzərə alaraq, incəsənətin öyrənilməsinə sadə, lakin hərtərəfli perspektiv təqdim edir.

Transformativ təhsil üçün İncəsənət modeli dörd meyarı əhatə edir:

Öyrənmə fəaliyyətləri - Şagirdlərə sadə fərdi jestlərdən qlobal təsirə malik mürəkkəb əməkdaşlıq layihələrinə qədər fərdi, icma, qlobal səviyyələrdə baş verən bilik, bacarıq, dəyərlər və münasibətləri inkişaf etdirmək imkanlarını təqdim edir.

Öyrənmə konteksti - İnküziv mühit yaratmaq üçün müəllimlər tərəfindən formalaşdırılan materiallar, məkanlar və tədris yanaşmaları da daxil olmaqla öyrənməyə təsir edən amilləri əhatə edir.

Öyrənmənin aktualı - Öyrənmə fəaliyyətləri ilə şagirdlərin həyatı arasında mənalı əlaqəni vurğulayır, onları fəal iştiraka həvəsləndirir.

Öyrənmə nəticələri - Şagirdlərin öyrənmə təcrübələrindən əldə etdikləri məqsədyönlü, həmçinin istəmədən bilik, bacarıq, dəyərlər və münasibətləri əhatə edir.

Öyrənmə fəaliyyətləri və nəticələr arasında qarşılıqlı əlaqələr mövcuddur. Burada incəsənətin öyrənilməsi nəticələri müsbət və ya mənfəi ola bilər. Bu da müəllimlərdən təcrübələri diqqətlə idarə etməyi tələb edir.

İncəsənət öyrənmə sənəti öyrənmə təcrübələrində mövcud olan xüsusi elementlər olan "sənət aktivləri" adlandırılan unikal və güclü imkanlar təmin edir. Bu aktivlər özünü ifadə etməyə, ünsiyyətə, şəxsi inkişafa, başqalarını əlaqələndirməyə, anlayışın qurulmasına və hərəkətə keçməyə kömək edir.



Hesabatda həmçinin, müxtəlif ölkələrdən sənət öyrənmə təcrübələrinə dair məlumatlar əks olunmuşdur.

Ümumdünya Qida Günündə Butanda şagirdlərə yeməyin əhəmiyyətindən bəhs edən tamaşa nümayiş etdirilərkən qida istehsalının ətraf mühitə təsirini azaltmaq üçün verilən öhdəliklərdən də bəhs olunmuşdur.

Kanadada İqlim Fövqəladə Hallar üçün Heykəl layihəsi.

Şagirdlər iqlim problemlərinə toxunan heykəllər yaratmış, daha geniş auditoriyaya çatmaq üçün yerində sərgiləmişlər. Ətraf mühit problemlərinə dair dərin tədqiqatlar aparılmışdır.

Konqo Demokratik Respublikasında Sülhməramlı Mahnılar layihəsi.

Sülhü təbliğ etmək üçün silahlı münaqişə zamanı yaradılmış xor bir sıra tədbirlərdə, o cümlədən Milli Məclisdə çıxış olaraq səsləndirilmişdir. Burada İncəsənətin ictimai məsələlərə diqqəti necə cəlb edə biləcəyi sübut olunur.

Kosta Rikada Empatiyanın İnkişafı üçün Podkast Yaradılması layihəsi.

Şagirdlər müharibə, iqlim dəyişikliyi və s. kimi global problemlərə dair podkastlar hazırlayıblar.

Meksikada Sülh, Sevgi və Sevinc Konserti layihəsi.

80 şagird Beynəlxalq BMT Günü 2019 üçün pulsuz konsert hazırlayıb. Burada onlar musiqini beynəlxalq sülh və yaradıcılıq dili kimi təbliğ etmişlər.

Portuqaliyada Okean mövzulu Kukla Tamaşası layihəsi.

Tamaşada şagirdlər insanın dəniz növlərinə təsirini nümayiş etdirmişlər. Bundan əlavə yenidən istifadə ediləbilən materiallarla hazırlanmış kukla performansı göstərilmişdir.

Monoloqlar dəniz həyatı üçün təhlükələr haqqında məlumatlılığı əks etdirir. Layihə yaradıcı təfəkkür, problem həllətmə və empatiya hissini inkişaf etdirir.

Birləşmiş Krallıqda Sülh ağacları layihəsi.

“Sülh ağacları” mövzusunda nümayiş etdirilən şeirlərdə artan mədəniyyətlərarası anlaşma və empatiya hissi müşahidə olunur.

Bu layihələr müxtəlif global problemlərin həllində, empatiya hissini gücləndirilməsində və şagirdlər arasında icma hissini formalaşdırılmasında incəsənətin öyrənilməsinin dəyişdirici gücünü nümayiş etdirir.

-Öyrənmə təcrübələrini planlaşdırmaq, aktivləşdirmək və zənginləşdirmək məqsədilə modellə işləmək üçün hesabatda bəzi təlimatlar da əks olunub:

-Transformativ Təhsil üçün İncəsənət modelinin meyarları ilə tanışlıq: öyrənmə hərəkətləri, öyrənmə konteksti, öyrənmə aktualığı və öyrənmə nəticələri.

-Transformativ öyrənmə təcrübələrini asanlaşdırmaq üçün bu meyarların dinamik şəkildə qarşılıqlı əlaqədə olduğunu qəbul edin.

-Transformativ Təhsil Prinsiplərinə uyğunlaşın:

-YUNESKO-nun siyasət sənədlərində qeyd olunan transformativ təhsil prinsiplərinə riayət edin.

-İncəsənət öyrənmə təcrübələrinin şagirdləri tənqidi düşünməyə, gücləndirməyə və müsbət cəmiyyət dəyişikliyinə fəal şəkildə cəlb etməsini təmin edin.

İncəsənət Öyrənmə Ədəbiyyatını araşdırın:

-İncəsənət öyrənmənin şagirdlərin idrak, emosional və sosial inkişafına potensial təsirini anlamaq üçün incəsənət təhsili üzrə ədəbiyyatlarla tanışlıq.

-Tədris yanaşmalarınızı məlumatlandırmaq üçün sənət təhsilində cari tədqiqat və ən yaxşı təcrübələrdən xəbərdar olun.

-İncəsənət təhsilində ümumi mövzuları, uğurlu təcrübələri və innovasiya sahələrini müəyyənləşdirin.

Transformativ Perspektivləri inteqrasiya edin:

-İncəsənət öyrənmə kurikulumunuza və təlim təcrübələrinə transformativ təhsil prinsiplərini inteqrasiya edin.



-Şagirdləri sosial problemləri tənqidi şəkildə araşdırmağa, özlərini yaradıcı şəkildə ifadə etməyə və həmyaşıdları ilə əməkdaşlığa təşviq edən öyrənmə təcrübələrini tərtib edin.

-Şagirdlərə seçim etmək, öz perspektivlərini ifadə etmək, birgə layihələrə töhfə verməklə şagird agentliyini və incəsənətdə öyrənmə təcrübələrini inkişaf etdirin.

-Şagirdlərin özlərini dəyərli, hörmətli, yaradıcı hiss etdikləri dəstəkləyici və inklüziv öyrənmə mühiti yaradın.

Refleksiya və Qiymətləndirməni asanlaşdırın:

-Şagirdlərə öyrənmə təcrübələri üzərində düşünmək, fikirlərini ifadə etmək, qiymətləndirmək üçün imkanlar verin.

-Davamlı təkmilləşdirməni, özünü idarə edən öyrənməni təşviq etmək üçün həmyaşıdların rəyini, özünüqiymətləndirməni və məqsəd qoymağı təşviq edin.

Müxtəlifliyi və inklüzivliyi qəbul edin:

-Müxtəlif bədii ənənələri, perspektivləri, mədəni müxtəlifliyi qeyd edin və incəsənətin öyrənilməsində inklüzivliyi təşviq edin.

-Şagirdlərin öz şəxsiyyətlərini araşdırmaq, stereotiplərə meydan oxumaq, müxtəlif bədii ifadələrlə məşğul olmaqda təhlükəsiz və rahat bir məkan yaradın.

Bu təlimatlara əsaslanaraq və Transformativ Təhsil üçün İncəsənət modelindən istifadə etməklə müəllimlər şagirdləri ruhlandırان, yaradıcılığı inkişaf etdirən, müsbət sosial dəyişikliyə töhfə verən mənalı və təsirli sənət öyrənmə təcrübələri yarada bilərlər.

Sahra Altı Afrikada qadın alimlərin gələcək nəslinin yaradılmasına kömək

Qızların təhsili ilə bağlı problemlərin həllində, xüsusən də Afrikanın cənubundakı Saharada diqqət yalnız məktəblərə qeydiyyatla bağlı problemin aradan qaldırılmasına yönəlməməlidir. Qızların təhsilinə laqeyd yanaşmanın iqtisadi təsiri əhəmiyyətlidir və hər 12 illik təhsildən yayınmanın ömür boyu qazancının təxmini dəyəri 15-30 trilyon dollar təşkil edir. Bu problemin həlli üçün diqqət qızların daha yüksək qazanc imkanlarının üstünlük təşkil etdiyi elm, texnologiya, mühəndislik və riyaziyyat (STEM) sahələrinə daxil olmasını təmin etmək üçün yönəldilməlidir.

Sahra Altı Afrikada xüsusilə qadınların böyük əksəriyyətinin qeyri-rəsmi sektorda işlədiyi və 50 milyona yaxın qızın məktəbdən kənar qaldığı qeyd olunur. Bununla belə, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları kimi sektorlarda STEM bacarıqlarına artan tələbat afrikalı qadınlar üçün potensial olaraq, boşluqları aradan qaldıran və iqtisadi irəliləyişi təşviq edən transformativ bir fürsət təqdim edir. STEM təhsili və performansındakı regional fərqləri nəzərə alaraq, ilk illərdən STEM təhsilinə sərmayə qoymaq çox vacibdir. Belə ki, riyaziyyatdan əldə olunan nəticələr və ballar fərqləri ortaya qoyur.

Məsələn, Burundi, Uqanda, DRC və Kamerun kimi ölkələrdə qızların yalnız 27%-i ibtidai məktəbin sonunda standartlaşdırılmış riyaziyyat qiymətləndirmələrindən keçib. Həmçinin, Burkino Fasoda qızların yalnız 20,6%-i mühəndislik dərəcəsi ilə kolleci bitirib, yalnız 11,6%-i mühəndislik və texnologiya sahələrində təmsil olunur.

Tədqiqatda qeyd olunur ki, rəsmi təhsilin yetərli olmadığı hallarda, qeyri-rəsmi təhsil STEM mövzularını həyati bir kontekstdə təqdim edərək müvəffəqiyyətə yol açmağa bilər. Bu, STEM şəxsiyyətinin inkişafı üçün xüsusilə vacibdir. STEM şəxsiyyətini - STEM subyektlərinə erkən məruz qalma, STEM subyektlərini başa düşməyi, STEM konsepsiyaları ilə aktiv əlaqəni ehtiva edir. Bunlar STEM şəxsiyyətini inkişaf etdirmək üçün çox vacibdir.

Formal STEM təhsili həyati əhəmiyyət kəsb etsə də, qeyri-formal təhsil xüsusilə, məktəbdənkənar klublar və proqramlar vasitəsilə mühüm rol oynayır. ABŞ-da məktəbdənkənar STEM proqramlarının qiymətləndirilməsi iştirakçılar arasında elmi kimliyin, STEM-ə marağın və STEM karyerası haqqında biliklərin artdığını göstərdi. Eynilə, Afrika qadınları üçün Elm və Texnologiya Təhsilini Təkmilləşdirmə (WAAW) Fondu və Asante Afrika Vəqfi kimi təşkilatların Sahra Altı Afrikada səyləri qızların STEM şəxsiyyətlərinə vahid yanaşma, məqsədə əsaslanan dizayn və məqsədyönlü müdaxilələrdəndir.

Bu uğurlara baxmayaraq, Sub-Sahara Afrikada bu cür proqramların təsirini daha da artırmaq məqsədilə formal qiymətləndirmə üçün aydın məqsədlər və ölçüləri müəyyən edən hərtərəfli çərçivəyə ehtiyac var. Təhsilə erkən yaşdan başlamaq və diqqətli təşəbbüslər vasitəsilə qızlarda STEM şəxsiyyətinin inkişafı tək-cə fərdi səlahiyyətlərin artırılması üçün deyil, həm də daha geniş iqtisadi artıma və gender bərabərliyinə töhfə vermək üçün çox vacibdir.

02

Şagird Psixi Sağlamlığı üzrə sorğu nəticələri: Şagirdlər və Təhsil Rəhbərləri Perspektivində

03

EdWeek Araşdırma Mərkəzi tərəfindən 2023-cü ilin payızında məktəb direktorları və təhsil idarəetmə qurumlarının rəhbərləri ilə şagirdlərinin davranışı, psixi sağlamlığına dair sorğu keçirilmiş, nəticələrə dair hesabat təqdim edilmişdir. Sorğu 364 təhsil lideri və 1000-dən çox orta məktəb şagirdi arasında keçirilmişdir.

Sorğuda 254 təhsil idarəetmə qurumunun rəhbəri, 110 məktəb direktoru və 1034 orta məktəb şagirdi iştirak etmişdir. Sorğuda iştirak edən rəhbərlərin 70 faizi rayon təhsil müəssisələrində çalışanlar, şagirdlər isə əsasən on birinci və ya on ikinci sinifdə təhsil alanlar olmuşdur.

Tədqiqat zamanı aydın olur ki, idarəçilərin 72%-i psixi sağlamlığa ən böyük narahatlıq olaraq, onlayn zorakılığı, 68%-i ailə problemlərini, 65%-i ictimai narahatlığı və 58%-i isə xarici görünüşlə əlaqəli narahatlıqları qeyd etmişlər. İdarəçilərin əksinə sorğuda iştirak edən şagirdlərin 34%-i məktəb tapşırığı/ev tapşırığı stressini, 28%-i isə sinif və test nəticələrini əsas stres faktorları kimi göstərmişlər. Bundan əlavə tədqiqat zamanı sosial-iqtisadi fərqliliklər açıq şəkildə ortaya çıxmışdır. Belə ki, sosial statusu aşağı olan bölgələrin idarəçiləri əsas faktor olaraq təhlükəsizlik və qanuni (cinayət) narahatlıqlara diqqət çəkmişlər. Həmçinin sorğuya cəlb olunan sosial statusu yuxarı olan bölgələrdə fəaliyyət göstərən idarəçilər daha çox akademik stresi vurğulamışdır.

Həmçinin hesabatda şagird-müəllim əlaqələri, şagird davamiyyəti və bu faktorlarla əlaqəli amillərin təhlili yer alır. Belə ki, məktəb/rayon rəhbərlərinin 90%-i şagirdlərin müəllimlər və məsləhətçilərlə öz fikirlərini daha rahat müzakirə etdiyini qeyd etsələr də, şagirdlərin fikirləri tam əksini göstərmişdir. Şagirdlərin yalnız 39%-i problemlərini müəllimlər və məsləhətçilər ilə rahat müzakirə etdiklərini qeyd etmişlər. 36%-i isə psixoloqlarla problemləri rahat müzakirə etdiklərini vurğulamışlar. Eyni zamanda idarəçilər şagirdlərin idman məşqçiləri (49%), direktorlar (48%) və direktor köməkçiləri (43%) yanında özlərini təhlükəsiz hiss etdiklərini ifadə etsələr də şagirdlərin etimad səviyyəsi olduqca aşağı olmuşdur. Belə ki, şagirdlərin yalnız 15%-inin məşqçilərə, 10%-inin isə direktorlara etibar etdiyi aydın olmuşdur. Bu nəticələr təhsil sistemində şagirdlərlə nüfuzlu şəxslər arasında etimad və ünsiyyətin dinamikasının daha yaxından araşdırılmasının zəruriliyini vurğulayır. Şagird davamiyyəti məsələsində idarəçilər gecikmənin əsas səbəbləri kimi çox yatmağı (67%) və narahatlığı (63%) göstərsələr də, şagirdlər pis hava şəraitini (21%) və narahatlığı (16%) qeyd etmişlər.

Tədqiqatda məktəbin ölçüsü, yerləşdiyi yer və sosial-iqtisadi amillərə əsaslanan variasiyalarla şagird-müəllim inamı və davamsızlıq amillərindəki fərqləri vurğulanır. Bu fərqləri başa düşmək şagirdlərin rifahı, davamiyyət problemlərinin həlli üçün effektiv dəstək sistemləri və müdaxilələr hazırlamaq üçün çox vacibdir.

Bununla yanaşı, hesabat sosial media və mobil telefon siyasətlərinin emosional təsiri ilə bağlı nüanslı statistikanı açıqlayır. Qeyd edək ki, məktəb/rayon rəhbərlərinin üçdə ikisi narahatlığı sosial mediadan istifadədən sonra yayılmış emosiya kimi müəyyən edib, 57%-i və 51%-i isə şagirdlərin özlərinə güvənsiz, depressiv hiss etdiklərini qeyd ediblər. Bunun əksinə olaraq, 35% şagird əyləncəli vaxt keçirdiyini və 30% şagird isə dostları ilə sıx əlaqədə olduğunu qeyd edərək, əsasən müsbət emosiyalar bildiriblər. Bundan əlavə, tədqiqat sosial-iqtisadi məsələlər üzrə perspektivlərdəki fərqləri üzə çıxardı. Çünki sosial statuslu rayonlarda idarəçilərin 49%-i sinif otaqlarında telefondan istifadə etməyə icazə verdiyi halda, yoxsulluq səviyyəsi yüksək olan ərazilərdə bu nisbət 35%-dir. Bununla da, nəticələr sosial medianın emosional təsirlərinin aradan qaldırılmasında və təhsil şəraitində effektiv mobil telefon siyasətinin formalaşdırılmasında xüsusi strategiyalara ehtiyac olduğunu vurğulayır.

15 yaşlı uşaqlar ingilis dilini necə öyrənirlər? Finlandiya, Yunanıstan, İsrail, Hollandiya və Portuqaliya nümunəsi

OECD tərəfindən "15 yaşlı uşaqlar ingilis dilini necə öyrənirlər - Finlandiya, Yunanıstan, İsrail, Hollandiya və Portuqaliyadan nümunələr" adlı hesabat hazırlanmışdır.

İngilis dili dünyada ən çox tələb olunan xarici dildir. Bu gün xarici dil daha erkən yaşlardan başlayaraq, yetişən nəslin həyatına yalnız məktəb, təlim-təhsil vasitəsilə deyil, həm də televiziya, kompüter və mobil telefonlar vasitəsilə daxil olur.

2025-ci ildə OECD-nin Beynəlxalq Şagird Qiymətləndirilməsi Proqramına (PISA) şagirdlərin ingilis dili bilikləri ilə bağlı "Xarici Dil Qiymətləndirməsi"nin də daxil ediləcəyi hesabatda qeyd olunur. Avropa Komissiyasının birgə maliyyələşdirməsi ilə İƏİT tərəfindən beş ölkədə: Finlandiya, Yunanıstan, İsrail, Hollandiya və Portuqaliyada 15 yaşlı uşaqların ingilis dilini necə öyrəndiyini müəyyən edən nümunə araşdırmaları yeniliyi dəstəkləmək məqsədi ilə aparılmışdır. Araşdırmada diqqət ingilis dilini öyrənməkdə 15 yaşlı şagirdlərin həm məktəbdə həm də məktəbdənkənar təcrübələrini və istifadə etdikləri mənbələri anlamağa yönəlmişdir. Qiymətləndirmə üç əsas dil bacarığını: oxumaq, dinləmək və danışmaq bacarığını əhatə edəcək.

Hesabatda ayrı-ayrılıqda ölkələrə dair araşdırılan məqamlar əks olunur.

Finlandiya- Finlandiyada 15 yaşlı şagirdlərin ingilis dilini öyrənmək prosesi təhsilalanlar, müəllimlər və valideynlər tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Həmçinin, bəzi müəllimlər məktəbdən kənar şagirdlərin müntəzəm olaraq ingilis dili ilə tanışlıqları səbəbindən yanlış mənimsəmədən narahat olduqlarını bildirirlər.

Finlandiya özünün linqvistik mənzərəsi, xüsusən də ingilis dili ilə bağlı möhkəm bilik bazası ilə seçilir.

Buraya dil biliyinin sistematik qiymətləndirilməsi, maraqlı təriflər arasında sorğular, tədris, öyrənmə yanaşmalarını və müxtəlif əlavə dillərə münasibəti araşdıran tədqiqatlar daxildir.

Danışq bir çox şagirdlər və ingilis dili müəllimləri tərəfindən ən çətin kommunikativ bacarıq hesab edilir. Lakin buna baxmayaraq, milli qiymətləndirmələr danışıq qabiliyyətinin digər bacarıqlardan əhəmiyyətli dərəcədə aşağı olmadığını göstərir. Eyni zamanda, bildirilir ki, sosial-emosional və mədəni amillər bu qavrayışlara təsir edə bilər. Şagirdlər və pedaqoqlar arasında mübadilə və ya gündəlik həyatda ünsiyyət yolu ilə ingilis dilindən istifadə etmək üçün daha orijinal imkanlar da var.

Hesabatda qeyd olunur ki, Fin məktəbləri rəqəmsal texnologiyalarla yaxşı təchiz olunub və əksər müəllimlər ingilis dilinin tədrisini dəstəkləmək üçün onlardan rahatlıqla istifadə edirlər. Çünki, rəqəmsal texnologiyalar ingilis dilinin tədrisini asanlaşdıran vasitə kimi qiymətləndirilir, öyrənmə prosesinə cəlbediciliyi artırır.

Yunanıstanda 15 yaşlı şagirdlər arasında ingilis dilini öyrənmək yüksək motivasiya və fəallıqla xarakterizə olunur. Onlar gələcək məşğulluq, təhsil, mədəni və ya sosial səbəblər üçün ingilis dilinin əhəmiyyətini dərk edirlər ki, bu da onları ingilis dilini daha erkən yaşda öyrənməyə həvəsləndirir. İngilis dili Yunanıstan milli kurikulumunda mühüm yer tutur və tədrisi tam orta təhsil müddəti ərzində icbaridir. Bir çox şagirdlər, həmçinin məktəbdən sonrakı həyatları üçün dil sertifikatı imtahanlarının əhəmiyyətindən irəli gələrək gənc yaşlarından özəl, qeyri-formal ingilis dili təhsili ilə məşğul olurlar. Yunanıstandakı müəllimlik peşəsi müxtəlif iş imkanlarına görə ingilis dili müəllimlərini cəlb edir. Belə ki, dövlət məktəblərində işləyənlər digər tədris kontekstlərinə nisbətən əlverişli iş şəraitini yüksək qiymətləndirirlər.

Yunanıstanın tam orta məktəblərində ingilis dili dərsləri rəsmi dərsliyə uyğun olmasına baxmayaraq, müəllimlər müxtəlif bacarıq və məzmunə üstünlük verirlər. Bunun üçün rəqəmsal texnologiyalardan istifadə edirlər. Eyni zamanda müəllimlər üçün davamlı çətinliklərin yaranmasına səbəb olan fərqli öyrənmə qabiliyyətli siniflər, məhdud tədris vaxtı və rəqəmsal alətlər də daxil olmaqla resurs məhdudiyətləri kimi problemlər davam edir.

04



İsraildə 15 yaşlı yeniyetmələr üçün ingilis dili 3-cü sinifdən məcburi fənn kimi tədris planına daxil edilmişdir və tam orta məktəb imtahanlarında əhəmiyyət daşıyan milli kurikulumda dil kimi xüsusilə xarakterizə olunur. İstər ölkə daxilində, istərsə də beynəlxalq səviyyədə gələcək karyeralar üçün şagirdlər akademik, biznes və mədəniyyətlərarası ünsiyyət mühitində ingilis dilinin əhəmiyyətini dərk edirlər. Tam orta təhsildə Ümumi Avropa Çərçivə Arayışına əsaslanan səviyyəli sistemin tətbiqi A2, B1 və B2 ilə uyğunlaşdırılmış bilik səviyyələrini təşviq etməklə, məqsədyönlü dəstəyə, motivasiyanın artırılmasına və həmyaşıdların öyrənilməsinə imkan verir.

İsraildə akademik istiqamətə meyilli şagirdlər üçün ingilis dilində Diplomatiya və Beynəlxalq Kommunikasiya adlı innovativ üçillik seçmə kursun unikal öyrənmə təcrübəsi də təklif edilir. Tamamilə ingilis dilində təqdim olunan bu kurs, dilin mənimsənilməsinə, konsensusun qurulması, münaqişələrin həlli və global ünsiyyət kimi mühüm mövzuları özündə birləşdirərək, dilin beynəlxalq münasibətlərdə əhəmiyyətini vurğulayır.

Hesabatda qeyd olunur ki, bəzi məktəblər ingilis dili müəllimlərinin çatışmazlığı ilə üzləşir ki, bu da siniflərin genişlənməsi, lazımı dil biliyi və səriştəli pedaqoqların işə götürülməsində müəyyən çətinliklərə səbəb olur. Sinifdən kənar şagirdlərin ingilis dilini öyrənmə, danışma imkanları dəyişir, çoxları televiziya və ya sosial media vasitəsilə, digərləri ailə və ya sosial dairələrdə müntəzəm fürsətlərdən istifadə edirlər.

Hollandiyada 15 yaşlı uşaqlar üçün ingilis dilini öyrənmə təcrübəsi, xüsusilə iqtisadi və təhsil məqsədləri üçün onun əhəmiyyətinin tanınması ilə əlamətdardır. İngilis dili bir çox şagirdlərin gündəlik həyatının ayrılmaz hissəsinə çevrilərək, onun holland və digər xarici dillərin öyrənilməsinə təsiri ilə bağlı müzakirələrə səbəb olub.

Hesabatda o da qeyd olunur ki, Hollandiyada tam orta təhsilin sonunda bütün şagirdlər ingilis dilində milli imtahan verirlər. Bu da ingilis dili tədrisinin son illərində vacibliyini göstərir.

Maraqlıdır ki, Hollandiyada ingilis dili müəllimləri üçün müəllimlik həmişə ilkin karyera seçimi deyil. Ümumiyyətlə, bu peşə sahibləri gənclərlə ünsiyyətdə olmaqdan və ingilis dilinin öyrədilməsinin imkanlarını qiymətləndirməkdən məmnun olduqlarını ifadə ediblər. Hollandiyada ingilis dilini öyrənmənin problemlərin, imkanların və beynəlmilləşmə öhdəliyinin dinamik qarışıqlığını əks etdirməsi hesabatda yer alır.

Portuqaliyada 15 yaşlı yeniyetmələr üçün ingilis dilini öyrənmə təcrübəsi dil üçün ictimai qiymətləndirmə ilə xarakterizə olunur. Portuqaliya cəmiyyətində ingilis dili yüksək dəyərə malikdir. Belə ki, şagirdlər ingilis dili dərslərinə həvəslə yanaşır, digər fənlərlə müqayisədə dil dərslərini daha çox cəlbedici hesab edirlər. Lakin buna baxmayaraq, ingilis dili müəllimləri şagirdlərin və valideynlərin STEM fənlərinə (elm, texnologiya, mühəndislik və riyaziyyat) daha çox diqqət yetirdiyini vurğulayaraq, bu prosesin dil təhsilinə zərər verəcəyini qeyd edir.

Portuqaliyadakı məktəb rəhbərləri və müəllimlərin şagirdlərin sinifdən kənar gündəlik danışmada ingilis dilindən istifadə etmələri üçün orijinal imkanların vacibliyini bildirmələri hesabatda öz əksini tapır. Bu cür imkanların yaradılmasına beynəlxalq mübadilələr, məktəb səfərləri və məktəbdənkənar fəaliyyətlər cəlb olunur. Erasmus+ kimi Avropa təşəbbüslərindən istifadə immersiv dil təcrübəsini təmin etmək öhdəliyini vurğulayır.

Hesabatda Portuqaliyanın rəqəmsal texnologiyaların təhsilə inteqrasiyasında mühüm nailiyyətlər əldə etməsi də vurğulanır. Belə ki, ingilis dili müəllimləri öz tədris metodlarını təkmilləşdirmək üçün rəqəmsal alətlər və resurslardan istifadə edirlər. Müəllimlər və şagirdlər rəqəmsal texnologiyaların imkanlarını artırmaq, eyni zamanda da sinif idarəciliyini asanlaşdırmaq baxımından faydalarını vurğulasalar da, xarici dil pedaqogikasının təkmilləşdirilməsi üçün rəqəmsal alətlərdən istifadənin genişlənməsini mühüm hesab edirlər.

Hesabatdan aydın olur ki, ölkələr məktəblərdə ingilis dili təhsilinin təşkilinə müxtəlif yanaşmalar tətbiq edir. Buraya, eyni zamanda tədrisin başlama yaşı, tam orta təhsilin sonunda gözlənilən bilik səviyyələri və dil öyrənmə tələbləri də daxildir. Qeyd olunur ki, Avropa Birliyi ölkələrində şagirdlər adətən ən azı iki əlavə dil öyrənirlər, lakin İsraildə dörd əsas təhsil sahəsi olduğu üçün digər ölkələrdən fərqlənir. Finlandiyadan başqa bütün ölkələrdə ingilis dili məcburidir.

Həmçinin, yazı və danışiq bacarıqları, bütün ölkələrdə ingilis dilinin öyrənilməsində çətinliklər, şagird və müəllimlərin bu bacarıqları sinifdə tətbiq etməyə ən az vaxt sərf etmələri hesabatda öz əksini tapır. Buna səbəb, qiymətləndirmə üçün tələb olunan əlavə vaxt, şagirdlərin ingilis dilindən istifadəsində sosial-emosional maneələr və İsrail istisna olmaqla, danışiq və yazı bacarıqlarını qiymətləndirməyən yüksək riskli imtahanların təsiri göstərilir.

Rəqəmsal texnologiyaların ingilis dilinin tədrisinə inteqrasiyası ölkə daxilində və ölkələr arasında münasibəti dəyişir. Bəzi müəllimlər öyrənməni fərdiləşdirmək üçün texnologiyadan istifadə etsələr də, sinif idarəçiliyi daha çox istifadə olunur.

Hesabatdan belə bir nəticəyə gələ bilərik ki, ingilis dilinin qlobal əhəmiyyətinə baxmayaraq, xüsusilə nitq və yazı bacarıqlarında problemlər qalmaqdadır və bilik səviyyələri şagirdlər arasında geniş şəkildə dəyişir. Belə ki, təhsil yanaşmaları və hökumət siyasətlərindəki fərqlər ingilis dilinin tədrisində qeyri-bərabərliyə səbəb olur. Həmçinin, hesabatda yer alan ölkələr unikal təşəbbüslər və prioritetlər nümayiş etdirir. Məsələn: Finlandiyanın hərtərəfli tədqiqatı, Yunanıstanın özəl dil təhsilinə önəm verməsi, İsrailin ixtisaslaşmış kursları, Hollandiyanın ikidilli proqramları və Portuqaliyanın öhdəliyi kimi.